

Allsherjar- og menntamálanefnd
Skrifstofa Alþingis
101 Reykjavík

Sent á umsagnargátt Alþingis

Reykjavík, 10. desember 2025

Efni: Umsögn Samtaka iðnaðarins um frumvarp til laga um almannavarnir

Samtök iðnaðarins (hér eftir „SI“ eða „samtökin“ eftir atvikum) hafa tekið til umsagnar frumvarp til laga um almannavarnir, 287. mál, 157. löggjafarþingi. Samtökin fagna efnistöfum frumvarpsins og taka undir meginmarkmið þess um að skýra ábyrgð viðbragðsaðila, stuðla að fyrirbyggjandi aðgerðum og efla viðbragðsgetu samfélagsins við áföllum.

Samtökin skiluðu umsögn vegna málsins á fyrri stigum og komu á framfæri athugasemdum þess efnis að við heildstæða skoðun á skipulagi almannavarna væri mikilvægt að tilgreina og taka tillit til aðkomu einkageirans og framlagi hans til almannavarna.¹ Í fyrirbyggjandi frumvarpi er að finna nánari skýringu á ýmsum þáttum sem samtökin gerðu athugasemd við sem samtökin telja jákvætt og verður fjallað um hér í framhaldi.

Ómissandi innviðir

Samtökin minna á að dæmi eru um að ómissandi innviðir séu reknir af einkaaðilum og má í því samhengi t.d. nefna fjarskiptafyrirtæki og gagnaver. Aðkoma ábyrgðaraðila ómissandi innviða hvort heldur opinbera eða rekna af einkaaðilum tryggir heildstæða upplýsingagjöf til hagaðila og stjórnvalda, stuðlar að betri samhæfingu og tryggir að viðbragðsáætlanir séu raunhæfar í framkvæmd. Samtökin taka undir umfjöllun í greinargerð vegna 3. og 19. gr. um ómissandi innviði hvað varðar að tryggja sveigjanleika á skilgreiningu ómissandi innviða á hverjum tíma. Í því samhengi benda samtökin á að lykilatriði er tímanlegt samráð við viðeigandi ábyrgðaraðila og reglubundið mat. Á það jafnt við um 11. gr. frumvarpsins sem fjallar um samráðshóp ríkislögreglustjóra þar sem honum er veitt heimild til að kalla saman tiltekna lykilaðila með það að markmiði að samhæfa aðgerðir, eiga samráð og miðla upplýsingum. Þá telja samtökin rétt að endurskoða fyrrgreinda orðskýringu vegna íþyngjandi viðmiða um 24 klst. eða lengur og leggja til að horft verði fremur til mögulegra afleiðinga vegna rofs á lífsnauðsynlegri þjónustu og þjóðaröryggi.

Fyrirbyggjandi aðgerðir og skyldur ábyrgðaraðila ómissandi innviða

Samkvæmt 20. gr. frumvarpsins bera ábyrgðaraðilar ómissandi innviða ábyrgð á því að starfsmenn þeirra hljóti þjálfun og fræðslu á sviði almannavarna. Þá er einnig gerð krafa um að ábyrgðaraðilar ómissandi innviða skuli greina áhættu og áfallapol þess kerfis, eignar, aðstöðu, búnaðar eða mannvirkis sem þeir bera ábyrgð á og telst til ómissandi innviða og gera áhættumat. Gert er ráð fyrir að slík greining fari fram á a.m.k. fjögurra ára fresti. Samtökin sýna því skilning að krafa sé gerð um að ástand og viðhald ómissandi innviða sé fullnægjandi, hins vegar er með öllu óljóst hver ber ábyrgð á kostnaði sem það felur í sér í þeim tilvikum þegar

¹ [Umsögn SI vegna draga að frumvarpi, 18. ágúst 2025.](#)

að einkaaðili fer með eignarhald á ómissandi innviðum. Líta verður til þess að hið opinbera gerir auknar kröfur á slík fyrirtæki og koma verður til móts við aukinn kostnað sem fellur á einkaaðila vegna þessa. Þá er ótalinn kostnaður sem hlýst af þjálfun og fræðslu starfsmanna sem og þeirri kvöð að gert er ráð fyrir að ábyrgðaraðilar ómissandi innviða haldi æfingar samkvæmt viðbragðsáætlunum.

Neyðarbirgðir

Kveðið er á um hlutverk ráðherra varðandi neyðarbirgðir í 21. gr. frumvarpsins en þar kemur fram að ráðherrar skulu hver á sínu málefnasviði, leiða formlega samvinnu og samráð sín á milli og milli ríkisstofnana, sveitarfélaga og einkaaðila sem hafa hlutverki að gegna varðandi neyðarbirgðir sem falla undir þeirra sviðsábyrgð. Samtökin fagna umfjöllun í greinargerð sem gerir ráð fyrir samráði og samstarfi við einkaaðila. Samtökin leggja ríka áherslu á að aðkoma iðnaðarins verði tryggð frá upphafi slíkrar vinnu. Iðnfyrirtæki hafa sértæka þekkingu sem og yfirsýn yfir aðfangakeðjur sínar og má þar nefna sem dæmi fyrirtæki í lyfjaframleiðslu, matvælaframleiðslu og fjarskiptum.

Brýnt er að tryggja yfirsýn og traust viðbragð ef upp koma ófyrirsjáanlegar aðstæður sem ógna fæðuöryggi þjóðarinnar og framleiðslugetu matvæla. Því verður vart við komið nema með nánú samstarfi og samráði við einkaaðila og sér í lagi matvælaframleiðendur. Samtökin telja jákvætt að það sé lögð áhersla á viðbúnað og öryggi í heilbrigðiskerfinu, þar á meðal að tryggja framboð og aðgengi að lyfjum og lækningatækjum í neyðarástandi. Með skýrum skilgreiningum, skýrri ábyrgð og gagnsæju eftirliti má tryggja jafnvægi milli öryggishagsmuna almennings og samkeppnishæfs rekstrarumhverfis framleiðenda lyfja og lækningatækja.

Lokaorð

Að lokum fagna samtökin því að orðinu *netöryggisógn* í 1. gr. frumvarpsins hafi verið bætt við þau dæmi sem talin eru upp í ákvæði yfir atriði sem kunna að hafa í för með sér tjón og kalla á viðbrögð. Hröð stafræn þróun hefur leitt til þess að ógnir eru nú fjölbreyttari en áður var en brestir í netöryggi geta haft mikið og ófyrirséð tjón í för með sér fyrir íslenskt samfélag.

Aðkoma iðnfyrirtækja er órjúfanlegur þáttur í viðbragðsgetu samfélagsins enda búa iðnfyrirtæki yfir mikilli sérfræðiþekkingu, mannafla og tækjabúnaði sem getur nýst í viðbragði og enduruppbyggingu. Undanfarin ár hafa óvæntir atburðir í íslensku samfélagi reynt á viðbragðsgetu iðnfyrirtækja og er þar nærtækast að nefna uppbyggingu varnargarða vegna jarðhræringa og eldsumbrota á Reykjanesskaganum. Samtökin leggja áherslu á virkt samráð og að ekki sé gengið lengra en nauðsyn krefur og að kvaðir á einkaaðila séu raunhæfar og skýrar. Einungis með þeim hætti geta iðnfyrirtæki lagt sitt af mörkum og verið enn betur í stakk búin til að takast á við óvænta atburði í samvinnu við ríkið og aðra hagaðila.

Virðingarfyllst,
f.h. Samtaka iðnaðarins

Lilja Björk Guðmundsdóttir,
yfirlögfræðingur